

**Вчимо мову
із задоволенням:
від одного до трьох років**

Перші слова: однорічні діти

Після досягнення однорічного віку діти, зазвичай, розуміють чимало з того, що їм говорять. Внаслідок цього великого і важливого кроку у розвитку дитини дорослі змінюють свою манеру говорити з ними. На зміну «сюсюканню» і монотонним монологам вихователів, які промовляють протяжним голосом, приходять чітко артикульовані, короткі і прості речення, які вимовляються в повільному темпі.

Здатність вимовляти перші слова зазвичай приходиться до першого дня народження. Практично завжди першими словами вашої дитини будуть «ярлики» – імена людей, назви тварин або важливих і знайомих речей. Часто такі перші слова буває важко зрозуміти, тому що діти змінюють або пропускають деякі звуки.

Ваша дитина засвоює нові слова повільно, одне або два слова на місяць. Однак, її здатність запам'ятовувати і розуміти нові слова просто неймовірна. Зовсім несподівано вона володітиме цілим набором нових слів. Наприклад, дитина, яка у 18 місяців вимовляє лише 10 слів, до двох років, ймовірно, матиме словниковий запас із 200 слів. Після того, як дітям виповнюється два роки, підрахувати

кількість слів, які знають діти, стає важко, оскільки вони накопичують їх дуже швидко.

Діти вчать слова, звертаючи увагу і спираючись на будь-які доступні їм підказки. Кожна звична дія в житті дитини оточена цілою низкою слів. Слова вивчаються за допомогою постійного визначення взаємозв'язку між предметом і його назвою. Наприклад, щоразу наливаючи молоко в склянку, можна говорити «молоко». Його смак не схожий ні на що інше, і коли ваша дитина вимовляє схожі

дзвукі, протягаючи руку, з'являється молоко. Вона вивчає слово, тому що воно часто повторюється в асоціації з молоком. Коли малюк хоче молока, він швидко засвоює, що найкращий спосіб одержати цей напій — вимовити відповідне слово.

Мовленнєвий розвиток дитини спирається на те, як ви з нею спілкуєтеся з моменту народження, розширюючи можливості спілкування між вами. Діти володіють сильним вродженим прагненням навчитися говорити. Вам потрібно лише забезпечити безліч можливостей для вільного плину розмови на зручному для дитини рівні. Коли діти починають використовувати слова, вони одержують величезне задоволення від того, що їх розуміють, їм подобається, коли люди відповідають безпосередньо їм.

Дворічні діти починають з'єднувати слова

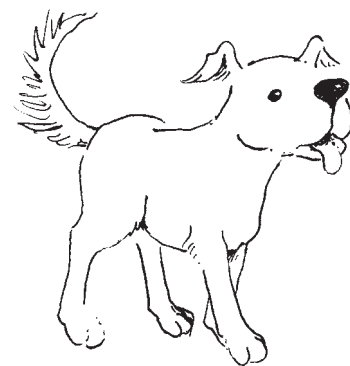
Дворічні діти розуміють більшість того, що говориться, і можуть говорити з використанням словникового запасу, який швидко розширюється. Після того, як вони добре опанували умінням використовувати окремі слова з різними інтонаціями і значеннями, вони розширюють свої можливості і починають одночасно вимовляти більше одного слова за один раз. Друге слово додається, щоб висловити складнішу думку.

Наприклад, слово «м'яч» тепер використовується у фразі «Джон м'яч» або «ще м'яч». Такі фрази, що складаються з двох слів, полегшують розуміння розумових процесів дитини в міру того, як вона починає думати про речі, які у даний час не бачить. Незабаром до таких фраз із двох слів починають додаватися ще одне або кілька слів і вони перетворюються в речення.

Малюта природньо говорять про те, що відбувається тут і зараз; поняття, пов'язані з майбутнім, стають для них реальними лише ближче до трьох років, тому слова для відображення цих понять на ранніх етапах їм не потрібні.

Коли дитина починає складати разом два слова, створює свою власну мову. Можливо, вона почне переходити від назви предмета («песик»), до того

помічати, де знаходиться предмет («песик там»), або де його немає («песик пішов»), або що кому належить («мій песик»), або що можуть робити предмети і люди («песик сидить»). Такий розвиток мовлення відбувається однаково у багатьох культурах і мовах.

З наближенням трирічного віку дитина почне переходити від речень, що складаються з двох-трьох слів, до речень з чотирьох, п'яти і навіть шести слів. Її словниковий запас швидко розширюється. Однак, найбільш важлива зміна полягає в тому, що вона переходить від використання окремих слів для назви і позначення предметів до складання зі слів тверджень, питань, відповідей і зауважень, а також до вираження своїх власних думок і значень. Вона також почне використовувати займенник і розуміти значення слова «моє». Вона може використовувати

мовлення для опису своїх ідей, для одержання інформації, для вираження своїх фізичних або емоційних потреб. Засвоєння мови є активним процесом. Діти асоціюють слова безпосередньо з діями і навчаються легше, якщо можуть брати активну участь у тому, що відбувається.

Природно, що батьки порівнюють мовленнєві здібності своїх малюків зі здібностями інших дітей такого ж віку, однак користі від цього небагато. У цей час мовленнєві здібності дітей дуже відрізняються. У той час як одні дошкільники опа

опановують мовленнєві навички в постійному темпі, інші засвоюють слова нерівномірно. Крім того, окремі діти від природи є більш говіркими, ніж інші. Це зовсім не означає, що балакуча дитина обов'язково кмітливіша або розвиненіша, ніж мовчазна, так само як і не означає, що в неї багатший словниковий запас. Насправді спокійна дитина може знати не менше слів, але може бути обережнішою у їх використанні. Звичайно, хлопчики починають говорити пізніше, ніж дівчатка, але з досягненням шкільного віку ця тенденція вирівнюється.

Навчаючись говорити, більшість дітей проходить через наступні етапи. Пам'ятайте, що у дітей цієї вікової категорії спостерігається широкий діапазон нормального розвитку мовленнєвих навичок.

Етапи засвоєння мови у віці від одного до трьох років

ДО 12 місяців

- Приділяє дедалі більшу увагу мовленню
- Реагує на прості словесні прохання
- Реагує на слово «ні»
- Говорить «папа» і «мама»
- Намагається імітувати слова

ДО 18 місяців

- Вимовляє п'ять або більше слів
- Розуміє більше 50 слів
- Використовує прості фрази

Етапи засвоєння мови у віці від одного до трьох років

ДО 2 років

- Вимовляє більше 50 слів
- Вказує на предмет, коли його називають
- Розпізнає імена знайомих людей, назви предметів і частин тіла
- Використовує речення, що складаються з двох - чотирьох слів
- Виконує прості вказівки
- Повторює слова, які чує в розмові

ДО 3 років

Виконує команди з двох - трьох слів

- Впізнає майже всі звичайні предмети, малюнки і розуміє відповідні слова

Розуміє більшість речень

- Розуміє фізичні взаємозв'язки («на», «у», «під»)
- Використовує речення, що складаються з чотирьох - п'яти слів
- Може назвати своє ім'я, вік і стать
- Використовує займенники («я», «ти», «мені», «вони») і деякі іменники у множині («машини», «собаки», «кішки»)
- Незнайомі люди можуть зрозуміти більшість слів, вимовлених дитиною

Що можете зробити ви: допомога вашому малюку в оволодінні мовою

Більшість батьків, не усвідомлюючи цього, роблять чимало для того, щоб допомогти дитині навчитися говорити. Ось деякі поради стосовно того, що ви можете зробити, аби сприяти розвитку мовленнєвих навичок дитини.

Гра у слова. Грайтеся в ігри зі словами ще до того, як ваша дитина вимовить свої перші слова. Дуже корисно в ранньому віці вказувати на конкретні предмети, називати їх, а потім пропонувати дитині повторити назви. Робити це можна невимушено, за кожної нагоди. Наприклад, одягаючи дитину, можна називати предмети одягу. У маленької дитини пам'ять короткотривала, тому назву предмета потрібно вимовляти, коли він може його бачити.

Створюйте «ярлики». Діти вивчають слова по одному. Намагайтеся вимовляти вголос назви усіх речей його оточення – що ви бачите в будинку, на прогулянці або в магазині. Це допомагає дитині зрозуміти, що кожне слово має своє значення. Говоріть про те, що ви робите. Виконуючи свої повсякденні справи, розповідайте дитині, що саме ви робите і запрошуйте її брати участь у роботі разом із вами. Це допомагає їй опанувати побутове мовлення.

Відповідний рівень. Говоріть про речі, зрозумілі вашій дитині. Намагайтеся, щоб те, про що ви говорите, відповідало можливостям дитини зрозуміти вас. Намагайтеся по-різному використовувати ті самі слова. Корисно розмовляти з дитиною так, щоб ваше обличчя знаходилося на рівні її очей.

Слухайте. Діти мають навчитися слухати, а батьки повинні намагатися слухати своїх дітей. Важливо не виправляти мовлення дитини. Краще спробуйте зрозуміти, що говорить дитина, навіть якщо вона говорить неправильно. Це допомагає дитині усвідомлювати, що те, що вона говорить і думає, є важливим. Ймовірніше, що дитина слухатиме, якщо ви будете говорити з любов'ю і розумінням.

Читайте. Читання – чудова можливість представити мову вашій дитині. Діти люблять слухати ту саму історію знову і знову. Дітям подобаються книжки з великою кількістю ілюстрацій, віршиками, що запам'ятовуються, і знайомими предметами. Використання книг або журналів з великою кількістю ілюстрацій часто допомагає їм вивчати мову весело і з задоволенням.

Розповідайте історії. Діти люблять слухати історії, особливо ті, в яких повторюються безглузді або ритмічні фрази. Прекрасними історіями для дітей є ті, де розповідається про знайомі їм предмети, людей і тварин.

Спілкування в'іч-на-віч, контакт очима. Розмовляючи зі своєю дитиною, дивіться їй у вічі. Фізичний контакт дає дитині можливість відчувати свою важливість і повагу до себе – так слухати легше, ніж коли тобі щось говорять над твоєю головою.

Ставте запитання. Вивчення мови — процес активний. Вам необхідно намагатися ставити своїй дитині багато запитань і заохочувати її відповідати. Наприклад, «Яку пісеньку ти хочеш заспівати?» Це дасть їй змогу використовувати свої слова. Однак, занадто багато запитань може виявитися для неї великим навантаженням! Важливо знайти правильний баланс.

Повторюйте. За необхідності повторюйте те, що ви сказали. Повторюйте по-іншому і те, що говорить ваша дитина: «Сік? Ти хочеш ще апельсинового соку». Це демонструє, що ви її розумієте, і дає можливість розвинути її думку.

У вашій родині говорять двома мовами? Діти з родин, де постійно говорять двома мовами, можливо, спочатку вимовлятимуть менше слів, але незабаром вони здолають відставання. Двомовні діти можуть також змішувати слова обох мов. Не турбуйтеся. Ваша дитина незабаром зможе розрізняти слова з різних мов і складати фрази зі слів однієї мови. Навчання одразу двох мов – прекрасна можливість для неї. У такому ранньому віці діти дуже легко вивчають і запам'ятовують звуки і ритміку слів.

Мовленнєві навички дітей у ранньому віці не є безпосередньою імітацією мови дорослих. Вони слідують своїм власним логічним правилам, які не обов'язково є граматично правильними. Здатність слухати і розуміти мову вашого малюка значно важливіша, ніж виправлення примітивних конструкцій речень, які він використовує.

Швидка реакція і розуміння будуть для нього стимулом, щоб продовжувати. Йому набагато цікавіше говорити щось нове, аніж говорити правильно.

Ваша дитина може створювати слова. Намагайтеся не виправляти їх і не вдавайте, що ви їх не розумієте. Це може засмутити дитину замовчати або позбавити її впевненості в собі. Мине час і вона використовуватиме замість них правильні слова. Одні діти спрощують слова або пропускають букви. Іншим може бути важко вимовляти певні звуки, поки вони не стануть старшими. Не намагайтеся змушувати свою дитину вимовляти слова правильно. Проте, бажано, щоб вона чула правильне мовлення.

Згодом вона використовуватиме ці правильні еталони мови. Слухаючи і повторюючи, ваша дитина освоїть багато основних граматичних правил до часу, доки вона піде до школи. Зробивши читання частиною повсякденних занять, ви можете збагатити словниковий запас і розвинути мовленнєві навички своєї дитини. У цьому віці вона може стежити за сюжетною колізією історії, а також розуміти і запам'ятовувати чимало ідей і елементів інформації, що є в книгах. Оскільки їй може бути важко сидіти без руху тривалий час, вам варто читати короткі історії. Крім того, знаходьте можливість для виконання певних дій /занять/ під час читання. Спонукуйте вашу дитину торкатися предметів, вказувати на них або називати їх, а також повторювати певні фрази

Розуміння мовлення вашої дитини у віці від одного до двох років

Перші речення вашої дитини у віці від одного до двох років відповідають правилам граматики і спілкування, створеним нею самою, і не обов'язково є граматично вірними. На цьому етапі батьки й інші вихователі мають слухати дітей і намагатися розуміти їхні спроби спілкуватися, а не виправляти конструкції цих перших речень. Для розуміння таких перших речень корисні наступні рекомендації.

- Слухайте порядок слів у реченні дитини. Змінюючи порядок слів, вона, можливо, намагається передавати різні значення.
- Прислухайтеся до того, які слова з'являються у вашої дитини – більшість з них відрізняються від стандартних. Він поєднує слова: "я люблю котеньків!" "Моя чашка блисканька" (блискуча і чистенька одразу). Або придумує назви за діями предметів: "лизик" (те, що лиже), "мазелин" (те, чим мажуть), "кусарики" (те, що кусають).
- Послухайте, які типові "помилки" з'являються у дитини. Ось діалог двох чотирирічних дівчаток: "А я твого півника схова-ю" (дуже протяжно). – "А я знайдаю". – "А ти не знайдаєш". – "Ну тоді я сяду і заплакаю". От ще цікаві приклади: "рибка оживіла", "намалювай мені барбоса", "Вірка плювається". " не пив я. Я тільки пивнув трішечки". Постійно чуючи використання мови, дитина подумки створює граматичні узагальнення, виявляє існуючі граматичні моделі та вміло використовує їх у власному мовленні, але, зазвичай, застосовує їх не до тих слів.
- Послухайте, як дитина використовує префікси. "Мама, відмажай мені руку!" Дитина чудово відчуває призначення цих маленьких додаткових частин слова і використовує їх, влучно створюючи нові слова. Однак, внаслідок того, що ці слова не збігаються зі звичними, їх важко зрозуміти.

**ВЕРКА
ПЛЮВАЕТСЯ!**

Що робити? — Коли засвоєння мови відбувається з труднощами

Нормальний розвиток мовлення відбувається у дуже широкому діапазоні. Вік, у якому з'являються перші слова, у різних дітей суттєво відрізняється. Одні діти починають говорити дуже рано, у той час як інші можуть сказати своє перше слово у віці двох років або навіть пізніше. Ваші підтримка і заохочення є, мабуть, найважливішими чинниками допомоги дитині в оволодінні мовою. Продовжуйте говорити зі своєю дитиною і намагайтеся не засмучуватися. Не допускайте, щоб дитина, яка починає говорити «пізно», почувалася ізольовано. Якщо у вашої дитини виникнуть якісь труднощі, можна спробувати зробити наступне:

- Використовуйте короткі, прості речення і говоріть повільно.
- Називайте предмети, які вона часто бачить, і спонукуйте її повторювати за вами.
- вибирайте слова зі звуками, які просто повторити, наприклад, ті що починаються з м, п, б, у.
- Розвивайте словниковий запас важливих на той час слів, які позначають предмети, людей і знайомі дії.
- намагайтеся не виправляти її помилки, пов'язані з вимовою окремих звуків. Краще повторіть правильно все слово.
- поступово розвивайте її здатність утворювати речення з двох-трьох слів.
- В міру розширення словникового запасу спонукуйте її виражати свої потреби словами.

Якщо до трьох років створюється враження, що ваша дитина відстає від інших дітей свого віку або що вона не чує або не розуміє того, що ви їй говорите, зверніться до свого лікаря. Раннє втручання буде дуже корисним і важливим для дітей із затримкою в розвитку мовленнєвих навичок.

Скарбничка порад: рекомендації щодо розвитку мовлення

Ось кілька цікавих речей, які можна робити з дитиною у цьому віці.

Чи є у вас якісь творчі ідеї? Які заняття спонукують вашу дитину використовувати на практиці свої нові мовленнєві навички?

- Придумуйте пісеньки і римовані віршики, у яких використовується ім'я вашої дитини.
- Розмовляйте про те, що ви бачите, чуєте, запах, який відчуваєте – «Я відчуваю запах печива» або «Ти бачиш пташку?»
- Під час прогулянки вказуйте на квіти, коли говорите «квітка», торкайтеся дерева, коли говорите «дерево» і гладьте траву, коли говорите «трава».
- Розглядаючи книги, спробуйте сказати щось таке: «От кошеня. Що говорять кошенята?»
- Грайтеся в ігри, де необхідно слухати. Сядьте поруч з дитиною і кажіть: «Ш-ш-ш, слухай уважно. Ти чуєш (птахів, вантажівку, воду)?»
- Очікуючи автобус, можна погратися у слова. По черзі римуйте слова (нічого, якщо це будуть вигадані слова).
- Ляльки – чудові друзі. З ними можна вести бесіди на будь-які теми.

